

УМОВИ, ЕТАПИ, РІВНІ, КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Дуценко О.С.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл

e-mail: olyanichi@mail.ru

Постановка проблеми в загальному вигляді. Інтернет поступово, але твердо інтегрувався в освітню діяльність, діяльність вищої школи. Інтернет-технології стають ефективним середовищем для навчання, тому виникає потреба формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел та досліджень дає можливість стверджувати, що науковці в різний час розглядали проблему професійної готовності майбутнього вчителя: О.М. Гавриленко виділяє педагогічні умови та рівні готовності до застосування ІКТ, В.І. Загвязинський – організаційні умови до педагогічної творчості, О.В. Давискіба – етапи та критерії, рівні формування готовності майбутнього вчителя інформатики до організації навчального діалогу в системі «вчитель – комп'ютер – учень», О.М. Торубара – рівні готовності до використання інформаційних технологій, К.М. Дурай-Новакова – показники формування готовності до педагогічної діяльності, Г.М. Нітченко – рівні та критерії готовності до використання інформаційних технологій. Автори зазначають, що умовами готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності є формування позитивної мотивації, професійних знань, умінь, навичок, спонукання до творчої діяльності; етапами готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності є отримання теоретичних та практичних знань, їх творча реалізація; для кожного рівня характеризують різні критерії та показники.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Аналіз наукових робіт виявив, що розроблені науковцями умови, етапи, рівні, критерії, показники формування готовності майбутніх вчителів до професійної діяльності треба адаптувати для формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Формулювання цілей статті. Необхідно адаптувати та конкретизувати умови, етапи, рівні, критерії, показники формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Беручи за основу дослідження науковців в визначенні таких понять, як «умови», «етапи», «рівні», «критерії», «показники», конкретизуємо умови, етапи, рівні, критерії, показники формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Т.Г. Гуцан розглядає педагогічні умови як структурну оболонку педагогічних технологій чи педагогічних моделей; завдяки педагогічним умовам реалізуються компоненти технології [2].

Етап – окрема стадія якого-небудь процесу, виконаної роботи (проміжок часу, відзначений певними подіями) [4].

Н. Плахотнюк визначає рівень як міру кількісних і якісних проявів всіх ознак готовності [11].

С.У. Гончаренко поняття «критерій» визначає як ознаку, на підставі якої дається оцінка якого-небудь явища, дії [6, с. 163]. У свою чергу термін «показник» характеризує конкретний прояв сутності якостей процесу чи явища і є складником критерію.

О.М. Гавриленко виділяє такі педагогічні умови, що сприяють формуванню готовності студентів до застосування ІКТ та забезпечують професійне становлення майбутнього вчителя, як:

1) врахування особливостей реалізації діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів у технології формування готовності майбутніх учителів до застосування ІКТ в професійній діяльності;

2) формування позитивної мотивації майбутнього вчителя до свідомого, активного, творчого використання ІКТ у навчанні;

3) формування і постійного розвитку бази теоретичних знань з ІКТ;

4) постійне удосконалення операційно-діяльнісних умінь та навичок роботи з ІКТ, вміння переносити психолого-педагогічні та дидактичні знання у практичну діяльність;

5) створення за допомогою ІКТ розвивального середовища навчання;

6) включення у навчальні програми з педагогіки, психології, методики, технічних засобів навчання питань застосування ІКТ, за аспектом дисципліни, що розроблені у технології формування готовності, або впровадження технології формування готовності до застосування ІКТ (реалізованої спецкурсом) у навчальний процес студентів [1, с. 10 – 11]. Дослідниця пропонує наступні рівні сформованості готовності студентів до використання ІКТ у професійній діяльності: початковий, середній, достатній, високий.

Систему професійної підготовки майбутнього вчителя до педагогічної творчості В.І. Загвязинський пов'язує з створенням таких організаційних умов:

1) забезпечення теоретичного оснащення (формування наукового світогляду під час вивчення навчальних дисциплін, оволодіння сучасною педагогічною та психологічною теорією);

2) реалізація методичного оснащення (вміння варіативно використовувати методи, прийоми, форми навчання й виховання в залежності від конкретних ситуацій, оволодіння технікою і технологією розв'язання педагогічних завдань);

3) спонукання до творчого вирішення педагогічних завдань, в основі якого лежить віра у можливості учнів, позитивне відношення до педагогічної діяльності, незадоволеність вже досягнутим, потреба у самовдосконаленні тощо;

4) сприяння розвитку тих здібностей, що необхідні для творчої діяльності: пізнавальної активності, самостійності, вміння визначити альтернативу очевидному, аналіз та оцінка різноманітних варіантів, прогнозування ходу педагогічного процесу та можливостей розвитку учнів, висування гіпотез та здійснення перенесення їх в практичну площину [10, с. 29].

О.В. Давискіба розробила наступні етапи формування готовності майбутнього вчителя інформатики до організації навчального діалогу в системі „вчитель – комп'ютер – учень”:

1) інформаційно-пізнавальний (набуття майбутніми вчителями інформатики теоретичних знань з організації навчального діалогу в системі „вчитель – комп'ютер – учень”; усвідомлення необхідності й значущості організації навчального діалогу в процесі навчання засобами інформаційних технологій);

2) дієво-практичний (оволодіння майбутніми вчителями інформатики загальними прийомами та навичками практичної організації навчального діалогу засобами інформаційних технологій);

3) творчо-пошуковий (закріплення й удосконалення вмінь організації навчального діалогу в системі „вчитель – комп'ютер – учень” шляхом самостійної творчої діяльності майбутнього вчителя інформатики з розв'язання нестандартних ситуацій, притаманних процесу навчання засобами інформаційних технологій) [3, с. 11 – 12].

О.В. Давискіба виділяє критерії формування готовності майбутнього вчителя інформатики до організації навчального діалогу в системі „вчитель – комп'ютер – учень”: позитивна мотивація й установка майбутнього вчителя інформатики на використання навчального діалогу в процесі навчання засобами інформаційних технологій; система професійних знань, що розкривають теоретичні засади з організації

навчального діалогу в системі «вчитель – комп'ютер – учень»; система професійних умінь з організації навчального діалогу в системі «вчитель – комп'ютер – учень»: комунікаційних, гностичних, організаційних. Дослідниця визначає рівні готовності майбутнього вчителя інформатики до організації навчального діалогу в системі «вчитель – комп'ютер – учень», що характеризують сформованість знань, умінь, навичок майбутнього вчителя інформатики організації навчального діалогу засобами інформаційних технологій (високий, достатній, середній, низький) [3, с. 12].

О.М. Торубара вважає, що ступінь готовності студента до використання інформаційних технологій може бути на різних рівнях. Дослідниця визначає такі рівні: елементарної готовності (система масово-репродуктивної підготовки), функціональної готовності (система масово-репродуктивної підготовки студентів з елементами творчої діяльності), системної готовності майбутніх учителів (система індивідуально-творчої підготовки) [8, с. 25].

Розглядаючи готовність до педагогічної діяльності, К.М. Дурай-Новакова трактує її як систему інтегрованих характеристик, що включають властивості, якості, знання та навички особистості. Дослідниця виділяє показники сформованості готовності до педагогічної діяльності: потреби, мотиви педагогічної діяльності, рівень розуміння важливості педагогічної професії, рівень мобілізації та актуалізації знань, умінь, навичок та професійно важливих властивостей учителя, рівень стабільності професійних інтересів [9].

Г.М. Нітченко визначає такі рівні та критерії готовності майбутнього вчителя до використання інформаційних технологій у професійній діяльності:

- низький (знання та вміння поверхові, інтуїтивного характеру),
- середній (знання з інформатики засвоєні не в повному обсязі, вміння, спираючись на інструктивні матеріали, застосовувати програмний засіб до педагогічної ситуації),
- достатній (знання з інформатики засвоєні, але допускаються деякі неточності, практичні вміння використання інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності),
- високий (навчальний матеріал з інформатики засвоєний повністю, сформована система знань та умінь використання інформаційних технологій як елементу пізнання та дослідження у майбутній професійній діяльності, сформована стійка потреба до подальшої самоосвіти) [5, с. 15].

Проаналізувавши наукові роботи, виділяємо наступні умови формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності:

- 1) забезпечення змісту професійно-педагогічної підготовки ідеями застосування інтернет-технологій;
- 2) формування професійної спрямованості на застосування інтернет-технологій;
- 3) використання викладачами в професійно-педагогічній підготовці сучасних інтернет-технологій;
- 4) позитивне відношення до інтернет-технологій;
- 5) формування знань з теорії і практики щодо інтернет-технологій;
- 6) формування вмінь та навичок застосування інтернет-технологій;
- 7) потреба в самовдосконаленні;
- 8) забезпечення студентів необхідним навчально-дидактичним матеріалом з дисципліни «Інтернет-технології» (електронні підручники, практичні завдання, методичні вказівки до самостійної роботи, педагогічної практики);
- 9) спонукання до творчого застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Для цього, на нашу думку, потрібні наступні етапи формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій:

- 1) теоретичний – набуття майбутнім вчителем інформатики теоретичних знань щодо інтернет-технологій, усвідомлення необхідності застосування інтернет-технологій;
- 2) практичний – оволодіння вміннями, навичками практичного застосування інтернет-технологій;
- 3) творчий – удосконалення знань, вмінь, навичок застосування інтернет-технологій в професійній діяльності, творчий підхід до застосування інтернет-технологій.

Аналізуючи умови та етапи формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, нами розроблені рівні, критерії та показники.

Рівні готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності

Низький	Слабка мотивація до застосування інтернет-технологій, низька впевненість, відсутність інтересу та бажання, низький рівень знань та вмінь застосовувати інтернет-технології, низький рівень самоконтролю, самооцінки, корекції своїх дій

Перехідний	Позитивно-пасивне ставлення до ознайомлення з інтернет-технологіями, відсутність ініціативності під час навчання, знання про інтернет-технології поверхневі, студенти спроможні виконувати завдання за аналогією, є невпевненість у діях, тривожність, хвилювання
Середній	Позитивне ставлення до застосування інтернет-технологій, усвідомлення необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, позитивний прояв інтересу до інтернет-технологій, бажання самостійного вивчати можливості інтернет-технологій, наявність достатніх знань про інтернет-технології, однак є недоліки при застосуванні інтернет-технологій, є позитивна спрямованість на результат, наявний свідомий науковий підхід до застосування інтернет-технологій, підвищення рівня самоосвіти, самоконтролю, самооцінки, корекції своїх дій, впевненості у своїх діях
Високий	Сильна мотивація, підвищений інтерес до інтернет-технологій, високий рівень самоосвіти, наявність сформованої готовності до застосування інтернет-технологій, вирішення нестандартних завдань, самостійне створення методичних рекомендацій щодо застосування інтернет-технологій
Творчий	Найвищий рівень мотиву, глибока зацікавленість, глибокі знання, уміння, навички про інтернет-технології, уміння творчо застосовувати інтернет-технології, готовність до творчої самореалізації, сформований індивідуальний стиль щодо методичних рекомендацій

До критеріїв готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технології у професійній діяльності відносимо:

- 1) позитивну мотивацію й спрямованість до застосування інтернет-технологій;
- 2) комплекс професійних знань, умінь, навички щодо застосування інтернет-технологій;
- 3) уміння будувати індивідуальну дидактичну систему навчання інформатики із застосуванням інтернет-технологій.

Виділяємо наступні показники готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технології у професійній діяльності:

- 1) знання, вміння, навички щодо понять інтернет-технологій, застосування інтернет-технологій у професійній діяльності;

2) прагнення отримати нові знання, вміння, навички з питань інтернет-технологій;

3) бажання оволодіти цими знаннями, прагнення до творчості;

4) вміння розробити дидактичну систему із застосуванням інтернет-технологій.

Висновки дослідження і перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. У зв'язку з динамічним розвитком мережі Інтернет, формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності є необхідною складовою сучасної освіти. Отже, запропоновані умови, етапи, рівні, критерії, показники формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності приводять до необхідності розробки змісту та методики викладання обов'язкового курсу «Інтернет-технології».

Література

1. Гавриленко О.М. Формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О.М. Гавриленко; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2011. – 20 с. – С. 10 – 11.
2. Гуцан Т.Г. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів економіки до профільного навчання старшокласників [Електронний ресурс]: Наукові конференції. – Режим доступу: <http://intkonf.org/index.php?s=%E3%F3%F6%E0%ED&Submit=%CF%EE%F8%F3%EA> (27.03.15) – Назва з екрана.
3. Давискіба О. В. Підготовка майбутнього вчителя інформатики до організації навчального діалогу в системі "вчитель – комп'ютер – учень": автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Давискіба; Луган. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – Луганськ, 2009. – 20 с. – С. 11–12.
4. Етап [Електронний ресурс]: Вікіпедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%82%D0%B0%D0%BF> (27.03.15) – Назва з екрана.
5. Нітченко Г.М. Зміст і методика підготовки майбутніх учителів трудового навчання з інформатики: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Г.М. Нітченко; Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т.Г.Шевченка. – Чернігів, 2008. – 20 с. – С. 15.
6. Професійна освіта: словник: навч. пос. / [уклад. С.У. Гончаренко та ін.; ред. Н. Г. Ничкало]. – К.: Вища шк., 2000. – 149 с.
7. Ставицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті [Електронний ресурс] // Науково-практична конференція «Новітні освітні технології». – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>(27.03.15). – Назва з екрана.
8. Торубара О.М. Формування готовності у майбутніх учителів трудового навчання до використання інформаційних технологій: автореф. дис... д-ра

- пед. наук: 13.00.04 / О.М. Торубара; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К., 2009. – 32 с. – С. 25.
9. Дурай-Новакова К.М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: Автореф. дис... докт. пед. наук. – М., 1983. – 46 с.
 10. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. – М.: Педагогика, 1987. – 159 с.
 11. Плахотнюк Н. Критерии и показатели уровня готовности будущих учителей к инновационной деятельности [Электронный ресурс]: Наукова бібліотека України. Наукові публікації. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/1647-kriteriyi-ta-pokazniki-rivnja-gotovnosti-majbutnih-uchiteliv-do-innovatsijnoyi-dijalnosti.html> (27.03.15) – Назва з екрана.

Анотація. У статті розглядаються умови, етапи, рівні, критерії, показники готовності майбутнього вчителя до педагогічної діяльності. Конкретизовано умови, етапи, рівні, критерії, показники готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Ключові слова: умови, етапи, рівні, критерії, показники готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Аннотация. В статье рассматриваются условия, этапы, уровни, критерии, показатели готовности будущего учителя к педагогической деятельности. Конкретизированы условия, этапы, уровни, критерии, показатели готовности будущего учителя информатики к применению интернет-технологий в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: условия, этапы, уровни, критерии, показатели готовности будущего учителя информатики к применению интернет-технологий в профессиональной деятельности.

Annotation. This article discusses the conditions, stages, levels, criteria, indicators of readiness of future teachers to the pedagogical activity. Concretized conditions, stages, levels, criteria, indicators of readiness of the future teacher of informatics for application of Internet technology in a professional activity.

Keywords: conditions, stages, levels, criteria, indicators of readiness of the future teacher of informatics for application of Internet technology in a professional activity.